KOMMISSIONENS BESLUTNING

af 12. juli 1985

om en procedure i henhold til EØF-traktatens artikel 85 (IV/4204 Velcro-Aplix)

(Kun den franske udgave er autentisk)

(85/410/EØF)

KOMMISSIONEN FOR DE EUROPÆISKE FÆLLESSKABER HAR –

under henvisning til traktaten om oprettelse af Det europæiske økonomiske Fællesskab,

under henvisning til Rådets forordning nr. 17 af 6. februar 1962, første forordning om anvendelse af traktatens artikel 85 og 86 [1], senest ændret ved akten vedrørende Grækenlands tiltrædelse, særlig artikel 3 og 5,

under henvisning til den anmeldelse, selskabet Velcro France, Paris, senere med navnet Aplix SA (i det følgende benævnt Aplix), indgav den 30. januar 1963 vedrørende en licensaftale, som selskabet Overseas Textile Machinery sarl (hvis rettigheder Aplix indtrådte i den 16. februar 1959) den 14. oktober 1958 indgik med selskabet Velcro SA (i det følgende benævnt Velcro), der har hjemsted i Nyon, Schweiz,

under henvisning til den begæring der blev indgivet den 10. november 1981 i henhold til artikel 3 i forordning nr. 17 af Velcro i forening med selskabet Velcro Europe BV (i det følgende benævnt Velcro Europe), Haaksbergen, Nederlandene, med henblik på at få konstateret, at bestemmelserne i den anmeldte aftale udgjorde en overtrædelse af artikel 85, stk. 1,

under henvisning til Kommissionens beslutning af 26. juni 1984 om at indlede en procedure,

efter at have givet de pågældende virksomheder lejlighed til at udtale sig vedrørende de af Kommissionen fremførte klagepunkter, jf. artikel 19, stk. 1, i forordning nr. 17 samt Kommissionens forordning nr. 99/63/EØF af 25. juli 1963 om udtalelser i henhold til artikel 19, stk. 1 og 2, i Rådets forordning nr. 17 [2], og under henvisning til de skriftlige svar fra Aplix og Velcro samt den mundtlige høring af disse virksomheder, der fandt sted den 25. oktober 1984,

efter høring af Det rådgivende udvalg for Monopol- og Kartelspørgsmål den 22. maj 1985, og

ud fra følgende betragtninger:

[1] EFT nr. 13 af 21. 2. 1962, s. 204/62.
[2] EFT nr. 127 af 20. 8. 1963, s. 2268/63.

A. SAGSFREMSTILLING

I. Den anmeldte aftale

Aftalen af 14. oktober 1958 indeholder følgende bestemmelser:

1. I henhold til aftalens artikel 1 og 2 overdrager Velcro til Aplix eneretten til fremstilling og udnyttelse af en opfindelse vedrørende en lukkeanordning bestående af to bånd med hager, for hvilken der i Frankrig er udtaget patent nr. 1 064 360. Aplix får eneret til at udnytte denne opfindelse på de franske territorier i Marokko og Tunesien samt i alle lande, der tilhørte Den franske økonomiske Union.

   Aplix forpligter sig til at udnytte patenterne efter Velcro's anvisninger eller generelt at fremstille et i teknisk henseende ækvivalent produkt (artikel 5). Aplix forpligter sig desuden som modydelse for patentrettighederne og den tekniske bistand at betale Velcro et fast beløb og en afgift i form af en fast procentsats af nettosalgsprisen ab fabrik. Velcro sikres en årlig mindsteafgift og har ret til at kontrollere Aplix regnskaber vedrørende produktion og salg.

2. Ifølge artikel 6, første og andet punktum, forpligter Aplix sig til at sælge alle produkter, der er fremstillet under anvendelse at patenterne, under varemærket »Velcro«. Retten til at benytte varemærket Velcro meddeles vederlagsfrit til Aplix.

3. I henhold til artikel 8 kan Aplix frit sælge de produkter, der er omfattet af aftalen, i de lande, hvor Velcro endnu ikke har meddelt nogen eksklusiv licens.

   Disse produkter må under ingen omstændigheder hverken direkte eller indirekte eksporteres til lande, for hvilke Velcro har meddelt anden licens (artikel 2).

4. I henhold til artikel 19 skal aftalen, der trådte i kraft den 14. oktober 1958, gælde, så længe de af aftalen omfattede patenter eller de patenter, der måtte blive udtaget inden for samme område, er gyldige.

   Ifølge artikel 7 påtager Aplix sig under hele aftalens løbetid udgifterne i forbindelse med opretholdelsen af patenterne på sit licensområde samt de patenter, der senere måtte blive udtaget inden for et område, der vedrører »opfindelsen«, og som Aplix ønsker at udnytte. Det er endvidere i artikel 9, første punktum, fastsat, at parterne forpligter sig til under hele aftalens løbetid ufortøvet og fuldstændigt at underrette hinanden om

enhver forbedring af opfindelsen, uden at nogen af parterne kan kræve betaling herfor.

Endelig fremgår det af de tillægsaftaler, Aplix og Velcro indgik den 17. november 1958, den 29. maj 1972 og den 10. december 1973, at der til det oprindelige patent, der var anført i aftalen, og som udløb den 12. oktober 1972, er blevet føjet følgende patenter:

a) patent nr. 1 182 436 og 1 188 714 vedrørende en metode til fremstilling af et bånd med løkker og en lukkeanordning bestående af et bånd med hager og et bånd med løkker (det såkaldte burrebånd) og som udløb henholdsvis den 9. august og den 15. december 1977, og

b) patent nr. 2 015 550 vedrørende en lukkeanordning med metalhager, som udløber den 11. august 1989.

Ingen af parterne bestrider på den anden side, at tillægsaftalen af 10. december 1973 blev indgået med det formål at give Aplix mulighed for at intervenere i en sag om patentkrænkelse, anlagt af Velcro mod en tredjemand i Frankrig.

I disse tillægsaftaler henviser parterne til, at det i aftalen af 14. oktober 1958 er fastsat, at eksklusivlicensen omfatter ethvert patent, der senere måtte blive udtaget på det til opfindelsen knyttede område, og vedtager, at overdragelsen af eneretten også omfatter ovennævnte patenter.

Andre patenter er blevet erhvervet af Velcro eller af franske selskaber i Velcro-koncernen. Ifølge Aplix har Velcro tilsidesat sine kontraktlige forpligtelser ved ikke at underrette Aplix om alle disse patenter.

5. Aplix forpligter sig udelukkende at købe alt det materiel – maskiner og tilbehør – som det har behov for til produktionen, fra Fabrique des metiers a rubans Jakob Müller i Frick, Schweiz (artikel 6, tredje punktum).

6. Aplix forpligter sig desuden til kun at benytte disse væve på sit licensområde (artikel 6, fjerde punktum).

7. I artikel 12 forpligter Aplix sig til i hele aftalens løbetid hverken at fremstille eller benytte nogen lukkeanordning, der vil kunne påføre den af licensen omfattede opfindelse konkurrence; Velcro forpligter sig for sit vedkommende til hverken direkte eller indirekte at konkurrere med Aplix på dette område og navnlig til ikke at underrette nogen konkurrerende virksomhed om sine opfindelser.

8. Det er fastsat, at hvis Aplix på det af aftalen omfattede område gør en opfindelse, der antages at kunne patenteres, og som senere patenteres i Tyskland, England, Holland og USA, skal patentet i disse lande udtages af eller overdrages til Velcro. Et rimeligt vederlag herfor udbetales opfinderen eller dennes successor. Velcros øvrige licenstagere skal have ret til at udnytte denne opfindelse (artikel 9, stk. 2 og 3, samt artikel 15) ligesom Aplix på samme måde skal have ret til at udnytte de øvrige licenstageres eller Velcro's eventuelle opfindelser.

9. Artikel 17 fastsætter, at enhver tvist, som fortolkningen eller gennemførelsen af aftalen måtte give anledning til, skal afgøres ved voldgift, og fastlægger de nærmere regler herfor.

II. Sagens parter

1. Selskabet Velcro SA (Velcro), der er underkastet schweizisk ret, og som blev stiftet af ingeniøren G. de Mestral, der har indskudt alle sine patenter i selskabet, havde før 1977 aldrig hverken produceret eller solgt de pågældende produkter. Velcro udnyttede sine rettigheder ved at meddele licenser og har i de seneste år ført en række retssager mod plagiatorer i bl.a. Nederlandene og Frankrig. Ud over den licens, Velcro har givet Aplix, er der inden for Fællesskabet meddelt licenser til Ausonia SpA for Italien, Gottlieb Binder for Tyskland, Van Damme & Cie NV for Benelux-landene og Selectus Ltd for Det forenede Kongerige, Irland og Danmark. Alle disse aftaler, der er indgået før 1963, er blevet anmeldt til Kommissionen og er med undtagelse af aftalen med Selectus Ltd udløbet. Velcros originalpatenter er blevet registreret i samtlige EF-lande, men er alle i mellemtiden udløbet.

Da Velcro ikke var i stand til at yde sine licenstagere tilstrækkelig teknisk bistand, oprettede selskabet sammen dem – som i mellemtiden havde benyttet sig af den tekniske bistand, som vævefabrikanten Jakob Müller kunne yde – en forskningssammenslutning, der oprindeligt blev benævnt Eavil og derefter Dinco, og som blev opløst i 1971.

Siden 1969 ejes Velcros kapital af Société des Antilles Néerlandaises Velcro Industries NV, Curaçao, som er et holdingselskab under Velcro-koncernen, hvori bl.a. også indgår Velcro USA Inc., som er Velcro SA's amerikanske licenshaver, Canadian Velcro, Velcro Israel, Velcro New Zealand og Velcro Europe BV. Denne koncern har produktionsanlæg, der fremstiller Velcro-lukninger, i USA, Canada, Indien og New Zealand, og dens hovedaktivitet er markedsføring af burrelukninger under mærket Velcro i en lang række lande – inden for de seneste år også i de europæiske lande.

2. Velcro Europe BV, der tilhører Velcro-koncernen, blev i 1977 etableret i Haaksbergen, Nederlandene som center for fremstilling og markedsføring af Velcro-produkter i Det europæiske Fællesskab.

Det må bemærkes, at de lukkeanordninger, der fremstilles i Haaksbergen under varemærket Velcro og eksporteres uden for Nederlandene, i henhold til Kommissio-

nens forordning (EØF) nr. 749/78 (1) er varer med oprindelse i Fællesskabet, da værdien af de stoffer, der indføres fra USA og anvendes af Velcro Europe, ikke overstiger den i denne forordning fastsatte procentdel af det færdige produkts værdi. Siden 1984 fremstilles Velcro Europes lukkeanordninger udelukkende inden for fællesmarkedet.

3. Vævefabrikken Jakob Müller, som Velcro allerede ved tidligere indgåede aftaler havde overladt udviklingen af væve og andet udstyr til brug for fremstillingen af det patenterede produkt, blev i aftalen af 14. oktober 1978 angivet som eneleverandør af udstyret, der til dels var omfattet af de patenter, der i mellemtiden var udløbet. Vævefabrikken Jakob Müller, der udviklede udstyret, fik kompensation herfor i form af, at de forskellige licenstagere købte deres udstyr netop hos Jakob Müllers Vævefabrik. Men andre fabrikanter, bl.a. i Europa og i Det fjerne Østen, har i hvert fald siden 1977 kunnet levere udstyr, svarende til det, der leveredes af Jakob Müllers vævefabrik.

4. Selskabet Aplix fremstiller og sælger ud over burrelukninger, der tegner sig for størstedelen af selskabets omsætning, også vægbeklædning.

Aplix har takket være eksklusivlicensen fra Velcro fået godt fodfæste på det franske marked for plastiklukkeanordninger og har for øjeblikket to produktionsanlæg i Frankrig. Aplix har såvel i Frankrig som i andre lande flere patenter og registrerede varemærker; Aplix anlagde i 1982 en fabrik i USA, og i 1984 en anden i Taiwan, ligesom selskabet også i 1983 oprettede datterselskaber i både Forbundsrepublikken Tyskland og i Italien. I perioden fra 1978 til 1983 tredobledes Aplix' omsætning og var i 1984 på omkring [. . .] ffr. (2).

III. Produkterne

a) Den burrelukning til tekstiler, som Aplix markedsfører under varemærket Velcro eller – siden 1977 – delvis under sit eget varemærke Aplix, består af et bånd med løkker, der i handelen sælges under navnet »Astrakan«, og et bånd med hager, der sælges under navnet »Crochets«. Disse to bånd er vævet af polyamidtråd, der kan tåle over 140° C. Når de to bånd presses mod hinanden, griber hagerne ind i Astrakan-løkkerne, og når de to bånd skilles ad i den ene ende, slipper hagerne let deres greb i løkkerne og vender tilbage til deres oprindelige position, da de er fremstillet under en termoproces.

Denne burrelukning, der opnås ved kombinationen af to bånd med henholdsvis løkker og hager, svarer til den, der er beskrevet i de franske patenter – de såkaldte originalpatenter – nr. 1 182 436 og 1 188 714, som udløb i løbet af 1977. Denne lukkeanordning er den eneste, som Aplix – og i øvrigt alle Velcros andre licenshavere – nogensinde har markedsført. Lukkeanordningen, der består af to bånd med hager, der begge svarer til det oprindelige franske patent nr. 1 064 360, har aldrig været brugt, fordi den ikke længere opfylder de tekniske krav, der stilles på markedet.

Aplix udnytter ingen forbedringspatenter, som endnu på nuværende tidspunkt ejes af Velcro. Aplix fremstiller navnlig ikke bånd med metalhager, der er omfattet af patent nr. 2 015 550, og som var genstanden for tillægsaftalen af 10. december 1973.

I henhold til artikel 9 i aftalen, hvori det var fastsat, at ejendomsretten til alle eventuelle patenter, udtaget i Forbundsrepublikken Tyskland, Det forenede Kongerige, Nederlandene og i De forenede Stater på forbedringer foretaget af Aplix, skulle tilfalde Velcro, er Velcro SA indehaver af patenter på de opfindelser, som Aplix og selskabets leder har gjort. Kun enkelte af disse patenter er i en begrænset periode blevet udnyttet industrielt.

b) Da burrelukningen første gang blev markedsført, var der tale om en nyskabelse, der for licenshaveren indebar meget store udgifter, både på det tekniske og kommercielle plan.

Alene fremstillingen af dette materiale krævede et betydeligt teknisk udviklingsarbejde, og der hengik flere måneder mellem aftalens ikrafttrædelse og forsøgsproduktionens begyndelse. Hverken i Frankrig eller på de øvrige licensområder kunne den egentlige industrielle produktion af Velcro-lukninger først begyndes ved udgangen af 1960. Med hensyn til markedsføringen var det nødvendigt først at skabe en efterspørgsel, da der var tale om et helt nyt produkt, som blev markedsført under et ikke tidligere benyttet varemærke.

Af de tekniske beskrivelser, parterne har fremlagt under salgsbehandlingen, fremgår det, at burrelukningernes vigtigste karakteristika er det meget store antal åbninger, de kan bruges i, det meget ubetydelige slid og muligheden for påsyning, påklæbning, påsvejsning eller påhæftning, hvilket gør det muligt at sammenføje og derefter øjeblikkeligt at adskille forskellige materialer, som f.eks. stof, pap, træ, metal, glas, læder osv., ligesom denne lukkeanordning også kan anvendes på materialer, der kan vaskes eller tørrenses.

De vigtigste brugere af disse burrelukninger er i nævnte rækkefølge møbel- og beklædningsfabrikanter og -forhandlere, transportindustrien samt lædervareindustrien.

c) De burrelukninger, der sælges under varemærket Velcro eller Aplix, konkurrerer med andre former for tekstillukninger, der er billigere, bl.a. fordi der i teknisk henseende

(1) EFT nr. L 101 af 1. 4. 1978, s. 7.
(2) I den offentliggjorte udgave af denne beslutning udelades visse tal herefter i medfør af bestemmelserne i artikel 21 i forordning nr. 17 om bevarelse af forretningshemmeligheder.

ikke er tale om så anvancerede produkter, eller fordi de er af en anden kvalitet.

Markedet for tekstillukninger kan siges at bestå af to produktgrupper med en meget ulige markedsandel:

— lynlåse, hvis markedsandel er ca. tyve gange større end burrelukningernes, og som kun frembyder begrænsede muligheder for substitution hermed, og

— burrelukninger, der udover Velcro-båndene omfatter de såkaldte »mushroom-lukninger«, der direkte konkurrerer med Velcro-lukningerne, men hvis anvendelsesmuligheder er mere begrænsede, og hvis kvalitet ikke kan sammenlignes hermed (idet »mushroom«-lukningerne ikke tåler kogning og kun kan bruges i et meget begrænset antal åbninger).

Det franske marked for burrelukninger (inklusive »mushroom«-lukninger) anslås for øjeblikket at udgøre 22 mio meter bånd, heraf ca. 8 mio meter »mushroom«-bånd. Aplix har en markedsandel på ca. [ ] og sælger for øjeblikket hovedsagelig burrebånd udelukkende under varemærket Aplix, medens »mushroom«-lukninger under varemærket Fixa og nye burrebånd af plastic under varemærket Plasti-Aplix tegner sig for resten af salget. Dette marked er i tilbagegang som følge af det faldende forbrug af burrebånd i skotøjsindustrien.

Leverandørerne af burrelukninger på det franske marked er ud over Aplix det tyske selskab Niedick, det japanske selskab Kanebo, det schweiziske selskab Kuny og det franske selskab Louison, der sælger deres »mushroom«-lukninger henholdsvis under varemærkerne Brisa, Magicloth, Fix Velours og Cric Crac. Disse fabrikanter sælger også deres produkter i andre EF-lande, hvor burrelukningerne sælges af Velcro Europe NV og Velcros licenshaver, Selectus Ltd, der anvender varemærket Velcro, samt Velcros »gamle« licenshavere og det amerikanske selskab 3M.

IV. Tvisten mellem parterne

a) På et møde i Geneve den 31. maj og den 1. juni 1976 med alle de europæiske licenshavere meddelte Velcro dem, at da aftalerne indeholdt en række klausuler, som Kommissionen for De europæiske Fællesskaber i sin beslutning 76/29/EØF i sagen AOIP-Beyrard (1) havde nedlagt forbud mod, burde der foretages gennemgribende ændringer i disse aftaler. Velcro nævnte bl.a. muligheden for at opsige aftalerne og forbyde licenshaverne at anvende varemærket, når originalpatenterne udløb.

Det fremgår specielt af den korrespondance, Velcro og Aplix udvekslede i november 1977, at aftalen af 14. oktober 1958 efter Velcros opfattelse skulle træde ud af kraft, når det franske patent nr. 1 188 714 udløb, dvs. den 15. december 1977.

Efter forgæves at have forsøgt at få Velcro til at indrømme sig en varemærkelicens af lang varighed, så snart originalpatenterne udløb, gik Aplix kraftigt imod Velcros synspunkter og hævdede, at Aplix med rette kunne undlade at betale de beløb, selskabet måtte skylde Velcro. Navnlig gjorde Aplix gældende, at den omstændighed, at Velcro ikke havde givet Aplix underretning om de forbedringspatenter, Velcro var i besiddelse af, og at Velcro ikke havde truffet de fornødne foranstaltninger til at få registreret licensen på disse patenter i de registre, der førtes af INPI (Institut Nationale de la Proprieté Industrielle), havde påført Aplix betydelig skade. I øvrigt antog Aplix sit nuværende firmanavn, Aplix SA, i stedet for firmanavnet Velcro France sarl, som selskabet siden 1959 havde benyttet med Velcros samtykke, og begyndte at benytte varemærket Aplix.
Parterne besluttede at lade tvisten afgøre ved voldgift i henhold til aftalens artikel 17, men der blev ikke afsagt nogen voldgiftskendelse, idet voldgiftdommerne fandt, at man måtte afvente Kommissionens beslutning vedrørende gyldigheden af den anmeldte, omtvistede aftale.

b) Velcro, der fandt, at Aplix havde truffet en række foranstaltninger, som havde til formål at fratage mærket Velcro dets distinktive karakter – bl.a. ved i sine brevhoveder at anføre »den største producent af Velcro-produkter i Europa« – indbragte derefter sagen for Tribunal de grande instance i Paris under påberåbelse af, at der forelå illoyal konkurrence og anmodede samtidig domstolen om at statuere, at aftalen som følge af Aplix' forhold skulle ophæves.

I sin dom af 17. marts 1981 udtalte den franske domstol, at hele tvisten som følge af den voldgiftsklausul, der var indeholdt i den for parterne bindende aftale, skulle afgøres ved voldgift, og erklærede sig som følge heraf inkompetent. Denne afgørelse blev stadfæstet af Cour d'appel i Paris ved dom af 19. oktober 1981. Cour d'appel præciserede, at den til Kommissionen anmeldte aftale var gældende, så længe Kommissionen ikke havde vedtaget nogen beslutning, og at en national domstol måtte henholde sig til den, uden at traktatens artikel 85 kunne gøres gældende. En nederlandsk dommer statuerede ligeledes ved en foreløbig afgørelse af 23. juni 1983, at aftalen indtil videre var gældende, og udtalte endvidere, at de burrebånd, der var eksporteret til Nederlandene af en fransk Aplix-forhandler, måtte betragtes som værende lovligt markedsført i Frankrig (af Aplix) under varemærket Velcro med Velcro SA's samtykke.

c) I mellemtiden blev der på foranledning af Kommissionens anmodninger om oplysninger i begyndelsen af 1979 indledt forhandlinger mellem parterne med det formål at

(1) EFT nr. L 6 af 13. 1. 1976, s. 8.

nå frem til en mindelig løsning, der tog hensyn til de ændringer, som Kommissionens tjenestegrene havde krævet i den anmeldte aftale, nemlig fjernelse af bl.a. klausulen om Aplix' territoriale eneret, de eksklusive købsforpligtelser, konkurrenceforbudet, det eksportforbud, der påhviler Aplix, og Aplix' pligt til at overdrage Velcro eventuelle patenter, udtaget i Forbundsrepublikken Tyskland, Det forenede Kongerige, Nederlandene og i De forenede Stater på forbedringer foretaget af Aplix. Dette krav blev pånyfremsat af Kommissionens tjenestegrene, bl.a. ved skrivelser af 7. juni 1979 og 16. november 1981, der var rettet til henholdsvis Velcro og Aplix.

Disse forhandlinger fortsatte – til trods for visse afbrydelser, hvor Velcro anmodede Kommissionen om at fremsætte sine klagepunkter mod den omtvistede aftale – i hvert fald indtil sommeren 1982, hvilket bl.a. fremgår af de skrivelser, parternes advokater sendte Kommissionen den 27. juli og 17. september 1982. Men i sidste instans førte disse forhandlinger ikke til nogen løsning, idet hver af parterne lagde al skyld på den anden part. Aplix har imidlertid altid erklæret sig rede til at give afkald på følgende klausuler, der for hovedpartens vedkommende blev indføjet i licensgiverens interesse:

i) forbud mod at eksportere til lande, for hvilke Velcro havde meddelt eksklusiv-licens,

ii) pligten til kun at købe hos selskabet Jakob Müller,

iii) licenshaverens pligt til at overdrage Velcro sine rettigheder ifølge forbedringspatenter i Forbundsrepublikken Tyskland, Det forenede Kongerige, Nederlandene og i De forenede Stater,

iv) konkurrenceforbudet – dog ikke for så vidt angår de lande, der er omfattet af licensen, men som ikke er omfattet af EF-reglerne.

Det skal bemærkes, at Aplix rent faktisk – trods konkurrenceforbudet – solgte produkter, der direkte konkurrerede med Velcro-lukninger, herunder navnlig »mushroom«-lukninger og andre lukninger, der var fremstillet efter et konkurrerende patent på en metode, der var opfundet og registreret af Aplix i 1967.

d) Siden 1979 har Velcro Europe solgt burrelukninger under varemærket Velcro direkte til franske forhandlere. I en skrivelse af 4. november 1981 til en af disse franske forhandlere anførte Aplix, at der var tale om en krænkelse af Aplix' industrielle ejendomsrettigheder, uden dog at præcisere dette nærmere, og navnlig uden at henvise til varemærket Velcro eller til de franske domstoles afgørelser. Endvidere beskyldte Aplix ved skrivelser og telex'er i april 1983 Velcro Europe for at have eksporteret svejsesamlede bånd til Frankrig, der var en efterligning af en fremstillingsproces, for hvilken Aplix udtog patent i 1973 i Frankrig. Efterfølgende forklarede Aplix over for Kommissionen, at det var på grundlag af dette patent, at selskabet ved sin skrivelse af 4. november 1981 havde henvendt sig til forhandleren. Ifølge Velcro var denne skrivelse – omend den i juridisk henseende var affattet i forsigtige vendinger – yderst truende og kunne tilskynde Velcros kunder til af frygt for retsforfølgning i stedet at købe hos Aplix.

e) I sit svar til Kommissionen fastholdt Aplix det standpunkt, at aftalen måtte gælde i hvert fald indtil den 11. august 1989, hvor patent nr. 2 015 550, som er genstanden for tillægsaftalen af 10. december 1973, udløber. Aplix anførte, at denne tillægsaftale var indgået under samme vilkår som de tidligere tillægsaftaler, hvorved aftalen blev forlænget indtil december 1977, og at dette ikke var blevet anfægtet af Velcro, som indtil da havde fået udbetalt licensafgifter. Aplix kunne derfor med rette gå ud fra, at selskabets territoriale eneret i henhold til den oprindelige kontrakt, måtte gælde indtil den 11. august 1989.

Aplix præciserede imidlertid, at selskabet i overensstemmelse med det princip, der var lagt til grund i EF-Domstolens dom Centrafarm/Winthrop [1], aldrig havde søgt at lægge hindringer i vejen for markedsføring på sit område af produkter under varemærket Velcro, der af licensgiveren eller med dennes samtykke var bragt i omsætning i en anden medlemsstat under dette varemærke. Aplix var imidlertid af den opfattelse, at selskabet i henhold til 1968-aftalen havde fået en eneret til at benytte varemærket Velcro i Frankrig, og at denne eneret indebar, at Aplix lovligt kunne modsætte sig, at Velcro Europe solgte produkter under varemærket Velcro direkte til franske kunder, dvs. uden at disse produkter forinden var bragt i omsætning på nederlandsk område. Dette har hele tiden været Aplix' principielle holdning, men bortset fra ovennævnte skrivelse til en fransk forhandler, der købte hos Velcro, ser det på den anden side ikke ud til, at Aplix reelt har lagt hindringer i vejen for den af Velcro foretagne direkte import fra Nederlandene. Dertil kommer, at Aplix, der anså sig for bundet af eksportforbudet, aldrig har solgt direkte til de EF-lande, for hvilke Velcro havde meddelt eksklusiv-licens.

f) I en skrivelse af 11. juli 1983 til Kommissionen bestred Velcro på ny, at den anmeldte aftale kunne betragtes som gældende efter december 1977. Velcro hævdede ved denne lejlighed, at aftalen ikke kunne være blevet forlænget ved tillægsaftalen af 10. december 1973, dels fordi det patent, denne tillægsaftale vedrører, var blevet overdraget til Aplix på dette selskabs anmodning, udelukkende for at sætte Aplix i stand til at intervenere i en sag, Velcro havde anlagt mod Société Française du Décor for krænkelse af sine patentrettigheder, og dels fordi dette patent aldrig var blevet udnyttet.

[1] Dom af 31. 10. 1974, sag 16/74, Sml. 1974, s. 1183.

I den følgende vurdering af bestemmelserne i den anmeldte aftale ud fra traktatens konkurrenceregler agter Kommissionen ikke at foregribe den vurdering, den nationale domstol måtte foretage med hensyn til spørgsmålet om, hvorvidt aftalen blev forlænget ved den pågældende tillægsaftale.

g) Under den mundtlige høring den 25. oktober 1984 gentog parterne deres principielle holdning. I særdeleshed anmodede Aplix Kommissionen om at anerkende Aplix' ret til at modsætte sig direkte import af produkter under varemærket Velcro, såfremt Aplix' status som licenshaver for dette varemærke blev anerkendt af en national domstol.

Aplix klagede over Velcros manglende vilje til at samarbejde om en ophævelse af aftalens bestemmelser om eksklusiv købsforpligtelse, eksportforbud, konkurrenceforbud og overdragelse af rettighederne til forbedringspatenter, idet dette ville have givet Kommissionen mulighed for at give en fritagelse for aftalen i det mindste for den forløbne periode. I øvrigt gav Aplix på ny udtryk for ønsket om sammen med Velcro at nå frem til en aftale, der ikke er i strid med konkurrencereglerne. Velcro hævdede for sit vedkommende, at tillægsaftalen af 10. december 1973 ikke kunne betragtes som en senere indgået aftale, der gyldigt kunne forlænge 1958-aftalen, da parterne i denne tillægsaftale – lige som i øvrigt i de foregående – udtrykkeligt henviser til artikel 19 i aftalen fra 1958, der fastsætter princippet om automatisk forlængelse.

Velcro bestred Aplix' ret til at benytte varemærket Velcro direkte eller indirekte i Frankrig og udelukkede, at man på kort sigt kunne nå frem til en mindelig løsning.

B. RETLIG VURDERING

I. Rækkevidden af denne beslutning

Genstanden for nærværende beslutning er en aftale af 14. oktober 1958, hvori kun to virksomheder deltager, og som i overensstemmelse med artikel 5 i forordning nr. 17 er blevet anmeldt til Kommissionen inden 1. februar 1963. Der er derfor tale om en aftale, som Kommissionen – forudsat at aftalen falder ind under artikel 85, stk. 1, og at de i artikel 85, stk. 3, nævnte betingelser foreligger opfyldt – ville kunne fritage med tilbagevirkende gyldighed i henhold til artikel 6, stk. 2, i forordning nr. 17. Kommissionen finder det nemlig ikke udelukket, at visse af klausulerne i aftalen enten kunne anses som ikke omfattet af forbudet i artikel 85, stk. 1, indtil den 15. december 1977, idet omstændighederne kunne gøre beskyttelsen af de af licenshaveren i Frankrig foretagne investeringer berettiget indtil dette tidspunkt, hvor Velcros originalpatenter i Frankrig udløb. Kommissionen er imidlertid af den opfattelse, at det nu ikke længere kan have nogen interesse at tage stilling til gyldigheden af 1958-aftalen for så vidt angår den periode, der ligger forud for den 15. december 1977, da parterne i denne periode i god tro opfyldte den pågældende aftale. Med hensyn til nævnte periode er der iøvrigt ikke fra tredjemands side, så vidt det er Kommissionen bekendt, indgivet klage til Kommissionen eller anlagt sag ved de nationale domstole.

Derimod mener Kommissionen, at det er af interesse at tage stilling til gyldigheden af kontrakten for så vidt angår perioden efter 15. december 1977, dvs. den periode for hvilken Kommissionen har modtaget en klage fra Velcro SA og fra en af dette selskabs licenstagere. Kommissionen er i øvrigt af den opfattelse, at der ikke kan herske nogen som helst tvivl om, at den anmeldte aftale fra det tidspunkt, hvor Velcros originalpatenter udløb i Frankrig, nemlig i december 1977, blev ramt af forbudet i artikel 85, stk. 1, uden at der er mulighed for fritagelse i henhold til artikel 85, stk. 3.

II. Artikel 85, stk. 1

Licensaftalen af 14. oktober 1958, suppleret med tillægsaftalerne af 17. november 1958 og 29. maj 1972 samt eventuelt tillægsaftaler af 10. december 1973, er en aftale mellem virksomheder efter artikel 85. Denne aftale har til formål og til følge at begrænse konkurrencen inden for fællesmarkedet gennem nedennævnte bestemmelser; i betragtning af selskabet Aplix' andel af det franske marked kan de heraf følgende konkurrencebegrænsninger mærkbart påvirke markedet for de pågældende lukkeanordninger.

1. De under punkt 1 til 8 i afsnit A I nævnte aftalebestemmelser udgør fra den 15. december 1977 konkurrencebegrænsninger efter artikel 85, stk. 1.

Ad 1 og 2 Den eneret, der er overdraget til Aplix, afskærer, således som den er udformet i aftalen og anvendt af parterne, Velcro fra i Frankrig at udnytte sine patenter på de pågældende lukkeanordninger og varemærket Velcro, ligesom Velcro afskæres fra at give andre virksomheder, der eventuelt måtte være interesseret i disse patenter og dette varemærke, licens herpå, hvilket forhindrer konkurrence mellem flere virksomheder, der udnytter samme opfindelse og benytter samme varemærke, på dette område.

En sådan kontraktlig forpligtelse, der er pålagt indehaveren af industrielle ejendomsrettigheder, er i det foreliggende tilfælde omfattet af forbudet i artikel 85, stk. 1, i det mindste for så vidt angår perioden efter orginalpatenternes udløb. Hvis det antages, at aftalen gyldigt er blevet forlænget indtil 1989, og at Aplix indtil da udnytter de stadigt gældende Velcro-patenter, ville en eneret til at udnytte sådanne patenter ikke i sig selv kunne betragtes som værende forenelig med traktatens artikel 85, stk. 1, medmindre der samtidig er tale om indførelse og beskyttelse af en ny teknologi på det af licensen omfattede område, jf. Domstolens dom i majs-sagen (1), hvilket ikke anses at være tilfældet i den foreliggende sag.

(1) Dom af 8. 6. 1982, sag 158/78, Sml. 1982, s. 2015.

Denne eneret har, således som den hidtil er blevet udøvet af parterne, begrænset Velcros muligheder for direkte i Frankrig at markedsføre ikke alene eventuelle nye produkter, der er fremstillet på basis af endnu gyldige forbedringspatenter, men også de produkter, der er fremstillet efter de nye udløbne originalpatenter, som for øjeblikket er de eneste, der udnyttes af både Aplix og Velcro.

Den omstændighed, at disse produkter markedsføres under licensgiverens varemærke Velcro, og at Aplix i henhold til aftalen forpligter sig til at sælge alle de produkter, der er fremstillet på basis af patenterne, under varemærket Velcro, er ikke til hinder for, at artikel 85, stk. 1, finder anvendelse på denne begrænsning af den frie konkurrence. Rent bortset fra, at en sådan brug af varemærket ikke i henhold til aftalen er blevet tillagt Aplix som en eneret, må det bemærkes, at selskabet Aplix ikke har ret i, at EF-retten kun stiller krav om fri bevægelighed for mærkevarer, der allerede forinden er bragt i omsætning i en anden medlemsstat.

I den såkaldte Hag-dom (1) statuerede Domstolen, at det er uforeneligt med traktatens bestemmelser at forbyde markedsføring i en medlemsstat af et produkt, der i en anden medlemsstat lovligt er markedsført under et varemærke, under henvisning til, at der i den førstnævnte medlemsstat findes et identisk varemærke med samme oprindelse.

Det fremgår af denne dom, at overdragelse af et nationalt varemærke bevirker, at den varemærkeretlige beskyttelse herved er udtømt, hvilket med andre ord vil sige, at hverken licenstageren eller licensgiveren under henvisning til denne ret kan modsætte sig direkte import fra den anden aftaleparts side.

Da man ikke under henvisning til varemærkeretten kan forbyde direkte import, selv når varemærket er overdraget eller retten hertil på anden måde er overgået til anden side (tvangsfuldbyrdelse eller ekspropriation), gælder denne regel så meget desto mere, når der kun er givet licens på varemærket.

Det kan derfor ikke ud fra varemærkets natur alene udledes, at Velcro eller Aplix – i mangel af velbegrundede argumenter med hensyn til nødvendigheden af også efter december 1977 at beskytte det af Aplix indførte varemærke Velcro i Frankrig – skulle have ret til at afskærme de nationale markeder ved at forbyde import af produkter, der er fremstillet i en anden medlemsstat, og som lovligt markedsføres under varemærket Velcro af selve varemærkets indehaver eller af en hvilken som helst af dennes licenstagere. En sådan begrænsning af den fri handel mellem medlemsstaterne vil i det foreliggende tilfælde kun kunne tillades, når betingelserne i artikel 85, stk. 3, er opfyldt.

Ad 3 Eksportforbudet afskærer Aplix fra uden for sit licensområde at sælge sine produkter i de lande, hvor Velcro har givet eksklusivlicenser. Den omstændighed, at en eksklusivlicens endnu på nuværende tidspunkt udnyttes i Det forenede Kongerige, Irland og i Danmark, afskærer Aplix fra at eksportere sine på basis af Velcro-patenterne fremstillede burrelukninger direkte fra Frankrig til disse lande. Aplix har i øvrigt ved det forlig, selskabet den 2. november 1983 ved High Court of Justice, Chancery Division, London, indgik med Velcros licenstager i Det forenede Kongerige, Selectus Ltd, udtrykkeligt forpligtet sig til ikke at eksportere sine produkter til Det forenede Kongerige under varemærket Velcro.

Således som det blev fastslået i nævnte beslutning i sagen AOIP/Beyrard, kan en licensgiver ikke under påberåbelse af sin patentret forbyde, at en licenstager eksporterer til lande, hvor der findes andre licenstagere. Beskyttelse af en licenstager mod konkurrence fra en anden licenstager i form af et kontraktligt forbud mod eksport eller import udgør, i hvert fald efter udløbet af originalpatenterne, en begrænsning af konkurrencen i den i artikel 85, stk. 1, nævnte forstand. Som nævnt ovenfor kan retten til varemærket Velcro i øvrigt heller ikke udøves på en sådan måde, at det fører til afskærmning af markederne.

Ad 4 Den automatiske forlængelse af licensaftalen på den betingelse alene, at Aplix afholder alle omkostninger i forbindelse med opretholdelsen af de forbedringspatenter, selskabet måttet anmode om at udnytte, afskærer licensgiveren fra at frigøre sig fra sine konkurrencebegrænsende forpligtelser, når retsbeskyttelse af originalpatenterne ophører. Den konkurrencebegrænsning, der følger af, at Velcro berøves denne mulighed, er af så meget desto alvorligere karakter, som der i henhold til aftalen ikke er mulighed for at opsige den før tiden, medmindre der er tale om grov misligholdelse.

Som anført i beslutningen i sagen AOIP/Beyrard står det parterne frit for ved senere aftaler at forlænge den oprindelige aftales varighed. Kommissionen fastholder princippet om, at en ensidig forlængelse af aftalen – dvs. uden særlig aftale herom – ikke er tilladt. I den foreliggende sag skal det i øvrigt bemærkes, at aftalen blev gyldigt forlænget indtil december 1977 ved en række særaftaler af 17. november 1958 og 29. maj 1972 vedrørende originalpatenterne, som var de eneste, på basis af hvilke Velcro-lukkeanordninger kunne udnyttes effektivt.

Ad 5 Således som fortolket og anvendt af parterne omfatter forpligtelsen til at købe væve samt andet udstyr fra båndvævefabrikken Jakob Müller kun det udstyr, der udelukkende anvendes til fremstilling af burrelukninger, som f.eks. væve til vævning af bånd eller skæremaskiner til fremstilling af hagerne. I hvert fald fra 1977, på hvilket tidspunkt det kan antages, at der var substituerbare produkter på markedet (jf. afsnit A II, punkt 3),

(1) Dom af 3. 7. 1974, sag 192/73, Sml. 1974, s. 731.

afskar en sådan forpligtelse licenstageren fra at købe dette udstyr – eventuelt på mere fordelagtige vilkår – hos andre fabrikanter på det fælles marked.

Denne forpligtelse begrænser ikke alene licenstagerens frihed, men ændrer også væsentligt tredjemands – navnlig vævefabrikanters – situation, eftersom de ikke har mulighed for at levere til en stor kunde.

Ad 6 I øvrigt indebærer forpligtelsen til ikke at anvende vævene uden for licensområdet en begrænsning af licenstagerens frihed til at fremstille de Velcro-bånd, som han har fået patentlicens på, i andre medlemsstater end Frankrig. Licenstageren afskæres derved fra at producere disse produkter i de EF-lande, hvor det ville være mest fordelagtigt.

Ad 7 De kontraherende parters forpligtelse til at afstå fra enhver indbyrdes konkurrence afskærer licenstageren og licensgiveren fra at udføre arbejde på områder, patentlicenserne vedrører, lige som de under hele aftalens løbetid afskæres fra at fremstille og markedsføre konkurrerende produkter.

Ad 8 Aplix' pligt til at overdrage Velcro patentrettighederne vedrørende de af Aplix opfundne forbedringer, der er patenteret i Forbundsrepublikken Tyskland, Det forenede Kongerige og i Nederlandene, er i princippet ensbetydende med en urimelig udvidelse af de patenter, der er givet i licens, da licensgiveren derved i kraft af sine industrielle ejendomsrettigheder kan tilegne sig visse udenlandske patenter på opfundne forbedringer, som licenstageren helt eller delvis har gjort.

2. Ovennævnte konkurrencebegrænsninger kan efter udløbet af originalpatenterne i december 1977 påvirke samhandelen mellem medlemsstaterne. Den eksklusive licens afskærer Velcro fra direkte at udnytte sine patenter og sit varemærke i Frankrig, og Velcro afskæres dermed også fra eventuelt at eksportere til eller fra dette område. Den omstændighed, at aftalen er indgået på ubestemt tid, påvirker samhandelen mellem medlemsstaterne i det mindste i det omfang, hvor – som det er tilfældet i den konkrete sag – denne omstændighed kombineres med andre konkurrencebegrænsende klausuler, der kan påvirke samhandelen. Licenstagerens pligt til udelukkende at købe væve og andet produktionsudstyr hos en bestemt leverandør, der har hjemsted i Schweiz, afskærer ham fuldstændigt fra at købe dette udstyr i andre medlemsstater og indebærer derfor en begrænsning af samhandelen med disse produkter mellem Frankrig og disse lande. Da licenstageren ifølge aftalen kun har ret til at fremstille produktet på fransk område, har han ingen mulighed for at flytte sine produktionsanlæg eller etablere nye produktionsanlæg i andre medlemsstater. Det forbud, der påhviler begge parter, mod at interessere sig for konkurrerende produkter, afskærer dem fra at markedsføre sådanne produkter uden for Fællesskabets grænser eller indgå licensaftaler herom med virksomheder i andre medlemsstater. Eksportforbudet afskærmer visse andre medlemsstaters markeder fra det franske marked. Pligten til at overdrage Velcro visse udenlandske forbedringspatenter afskærer licenstageren fra eventuelt at erhverve ejendomsretten til patenter på disse forbedringer og dermed også fra at udnytte sådanne rettigheder i disse medlemsstater, enten direkte eller ved at meddele licenser.

III. Artikel 85, stk. 3

I henhold til artikel 85, stk. 3, kan bestemmelserne i stk. 1 erklæres uanvendelige på enhver aftale mellem virksomheder, som bidrager til at forbedre produktionen eller fordelingen af varerne eller til at fremme den tekniske eller økonomiske udvikling, samtidig med at de sikrer forbrugerne en rimelig andel af fordelen herved, og uden at der:

a) pålægges de pågældende virksomheder begrænsninger, som ikke er nødvendige for at nå disse mål,

b) gives disse virksomheder mulighed for at udelukke konkurrencen for en væsentlig del af de pågældende varer.

1. a) For så vidt det i aftalen er fastsat til fordel for Aplix, at licensgiveren under hele gyldighedsperioden for de patenter, der udløb i 1977, ikke selv må udnytte disse patenter i Frankrig og ikke må indrømme andre licenser på dette område, finder Kommissionen, at denne aftale falder uden for forbudet i artikel 85, stk. 1, i det omfang de i majs-dommen nævnte betingelser – navnlig med hensyn til teknologifornyelse, de krævede investeringer og de positive virkninger på konkurrencen med andre produkter – foreligger opfyldt i det konkrete tilfælde indtil december 1977, eller at aftalen under alle omstændigheder ville kunne fritages i henhold til artikel 85, stk. 3.

Denne eneret kan i realiteten siges at bidrage til at fremme den tekniske og økonomiske udvikling ved at gøre det mere acceptabelt for Aplix at påtage sig den risiko, der er forbundet med at investere kapital i udnyttelsen af Velcro-patenterne, og ved derigennem at fremme udviklingen af et nyt produkt, nemlig de såkaldte burrelukninger, der konkurrerer med lynlåse.

Gennem udstedelsen af licenser på industriel udnyttelse af Velcro-patenterne er brugerne kommet til at råde over et produkt, der værdsættes for sin kvalitet og de specifikke formål, en lukkeanordning af denne art kan anvendes til, således at det kan antages, at disse brugere også får en rimelig andel af fordelene ved aftalen. Den områdebeskyttelse, der følger af eneretten til salg, og det dermed forbundne forbud mod eksport, der påhviler licensgiveren, kan betragtes som værende nødvendig for, at licenstageren vil acceptere at yde den indsats, der nødvendigvis er forbundet med at udvikle og fremstille et nyt materiale – som på tidspunktet for aftalens indgåelse endnu befandt sig på forsøgsstadiet – og skabe et

marked, som ikke fandtes i begyndelsen, og en betydelig goodwill for varemærket Velcro. Aftalen har ikke ført til en udelukkelse af konkurrencen for en væsentlig del af de pågældende produkter, eftersom der i Frankrig findes talrige andre producenter, der fremstiller konkurrerende produkter.

b) Hvad derimod angår begrænsningen af markedsføringen i Frankrig af produkter, der udelukkende er fremstillet af Velcro Europe efter metoder, som ikke længere er beskyttet af patenter, bl.a. de metoder, der er omfattet af de franske patenter – de såkaldte originalpatenter – nr. 1 182 436 og 1 188 714, der udløb henholdsvis den 9. august og den 15. september 1977, finder Kommissionen ikke, at der fra det tidspunkt, hvor disse patenter udløb, er nogen begrundelse for at gøre brug af artikel 85, stk. 3.

Kommissionen henleder opmærksomheden på, at den ved aftalen meddelte enelicens på patenter ikke kan adskilles fra disse patenters eksistens og opretholdelse. I den konkrete sag kan der ikke længere være tale om nogen eneret med hensyn til de Velcro-patenter, som licenstageren har udnyttet i hele patentets gyldighedsperiode, og af samme grund kan der derfor heller ikke lægges hindringer i vejen for import og markedsføring i Frankrig af produkter, der er fremstillet efter metoder, som ikke længere er patentbeskyttede.

Heller ikke licenstagerens eventuelle eneret til at bruge varemærket berettiger denne til at modsætte sig en sådan markedsføring. I modsætning til et patent er en varemærkeret ganske vist ikke tidsbegrænset, dog forudsat at varemærket til stadighed bruges, eller registreringen heraf fornyes. Indehaveren og hans licenstagere kan derfor ikke påberåbe sig deres varemærkerettigheder, når en af dem vil eksportere til et af de andres område inden for Fællesskabet, medmindre der foreligger særlige omstændigheder – som bl.a. hensynet til beskyttelsen af det på disse områder indførte varemærke – der gør noget sådant berettiget.

I en sag som den foreliggende kan det ikke nægtes, at eneretten til brug af varemærket kan gøre det lettere for et nyt produkt at vinde indpas på nye markeder, hvor varemærkets indehaver eller licenstagere opererer; men denne eneret må dog – henset til de nærmere omstændigheder i denne sag – ophøre senest ved originalpatenternes udløb, for at de produkter, som indtil da var beskyttet mod konkurrence på bestemte områder, der afgrænses af nationale grænser, effektivt kan vinde indpas i det udvidede fællesmarked. Men da der er gået næsten 20 år, siden varemærket Velcro blev lanceret i Frankrig og i de andre EF-lande, herunder navnlig i Nederlande-ne, mener Kommissionen ikke at kunne konstatere, at der i denne sag foreligger særlige omstændigheder, der stadig kunne berettige en eneret til varemærket til fordel for Aplix eller Velcro efter udløbet af originalpatenterne i december 1977.

c) For så vidt det antages, at de kontraktlige forbindelser mellem parterne fortsatte efter december 1977 med hensyn til udnyttelsen af patent nr. 2 015 550 – samt eventuelt andre patenterede metoder, som Aplix ville have ret til at udnytte indtil august 1989 – kan det ikke accepteres, at der til fordel for Aplix bestod nogen som helst eneret til fremstilling og salg i forbindelse med dette patent eller ethvert andet nyt patent – en eneret, der eventuelt kunne fritages i henhold til artikel 85, stk. 3, endsige betragtes som værende ikke omfattet af artikel 85, stk. 1, for en bestemt periode, medmindre det kan fastslåes, at disse patenter rent faktisk udnyttes. Ifølge de oplysninger, Kommissionen har fået kendskab til, har Aplix imidlertid ikke udnyttet noget nyt patent, og selv om dette var tilfældet, således at en sådan eneret kunne forsvares, ville Aplix ikke af den grund have ret til at modsætte sig import af produkter under varemærket Velcro, der fremstilles i andre medlemsstater – ikke på basis af disse patenter, men på basis af allerede udløbne patenter.

2. Det eksportforbud, der er pålagt Aplix, den automatiske forlængelse af aftalen, forpligtelsen til udelukkende at købe udstyr hos vævefabrikken Jakob Müller, Aplix' pligt til ikke at fremstille det patenterede produkt uden for sit licensområde, konkurrenceforbudet og licenstagerens pligt til at overdrage licensgiveren sine rettigheder i henhold til visse udenlandske forbedringspatenter, er efter december 1977 ikke på nogen måde velbegrundet for så vidt angår de stadigt gældende patenter eller retten til varemærket, og opfylder ikke betingelserne i artikel 85, stk. 3.

a) Det Aplix pålagte forbud mod at foretage direkte eksport har til formål at opretholde en områdebeskyttelse til fordel for Velcros andre licenstagere inden for EF samt til fordel for Velcro selv. Selv om der måske på et tidligere tidspunkt for så vidt angår det eksportforbud, Velcro har pålagt Aplix og andre licenstagere – bl.a. i betragtning af den pågældende teknologis nyskabende karakter og de af licenstagerne foretagne investeringer – kunne være indrømmet fritagelse for en vis periode, nemlig hvor originalpatenterne stadig var i kraft i Frankrig og i de andre EF-lande – vil en sådan fritagelse ikke længere være berettiget og i hvert fald ikke efter 1977. Dette eksportforbud udgør derfor en alvorlig begrænsning af Aplix' konkurrencemuligheder inden for det fælles marked.

b) Bestemmelserne i artikel 19 i den anmeldte aftale begrænser i høj grad – for så vidt der ikke foreligger nogen særaftaler, hvorefter licensaftalen gyldigt kan forlænges ud over december 1977 – Velcros mulig-

heder for at frigøre sig fra de konkurrencebegrænsende forpligtelser, som aftalen pålægger dette selskab, og som ikke kan siges at kunne bidrage til en forbedring af produktionen eller fordelingen af produkterne eller fremme den tekniske eller økonomiske udvikling.

c) Licenstagerens forpligtelse til at købe materiel til brug for fremstillingen af burrebånd hos eneleverandøren Jakob Müller udgør – eftersom det er en kendsgerning, at licenstageren i hvert fald efter 1977 havde kunnet henvende sig til andre leverandører på det fælles marked, der kunne levere tilsvarende materiel – en begrænsning af licenstagerens frihed til selv at vælge sin leverandør. Denne begrænsning er derfor ikke nødvendig for at sikre en i teknisk henseende korrekt udnyttelse af opfindelsen. Endvidere ville det legitime krav om vederlag til vævefabrikken Jakob Müller ikke længere efter 1977 kunne påberåbes som værende berettiget, da vævefabrikken Jakob Müller havde kunnet opnå et sådant vederlag i kraft af, at Aplix ligesom i øvrigt også de andre licenstagere indtil da havde købt hos Jakob Müllers vævefabrik.

d) Forbudet mod at fremstille det patenterede produkt uden for licensområdet har ikke – i hvert fald ikke efter originalpatenternes udløb – positive virkninger i den i artikel 85, stk. 3, nævnte forstand. Der er snarere tale om en hindring for den bedst mulige fordeling af ressourcerne inden for det fælles marked.

e) Da Aplix efter december 1977 ikke udnyttede et patent, der stadig var gyldigt, kan konkurrenceforbudet ikke anses for berettiget af hensyn til en bedre udnyttelse af patentet. En mere intensiv udnyttelse fra licenstagerens side af varemærket Velcro kan heller ikke påberåbes som værende et retfærdiggørende moment, da lovligheden af en sådan udnyttelse efter 1979 blev bestridt af Velcro, og da Aplix derefter anvendte et andet varemærke, nemlig sit eget.

f) Den konkurrencebegrænsning, der består i, at retten til visse udenlandske forbedringspatenter, som er resultatet af licenstagerens opfindelse, skulle overdrages til Velcro, kan ikke efter december 1977 længere anses for berettiget. Da Velcro's originalpatenter efter dette tidspunkt ikke længere var beskyttet, kunne Velcro heller ikke længere påberåbe sig disse patentrettigheder med henblik på erhvervelse af ejendomsretten til eventuelle forbedringspatenter.

3. Da ikke alle betingelserne i artikel 85, stk. 3, er opfyldt, for så vidt angår perioden efter udløbet af Velcros originalpatenter, dvs. fra den 15. december 1977, kan den anmeldte aftale ikke fritages for tiden efter denne dato.

IV. Artikel 7, stk. 1, i forordning nr. 17/62

Såfremt aftaler, der er anmeldt inden 1. februar 1963, ikke opfylder betingelserne i traktatens artikel 85, stk. 3, og de deltagende virksomheder enten bringer dem til ophør eller ændrer dem, således at de ikke længere falder ind under forbudet i taktatens artikel 85, stk. 1, eller således at de opfylder betingelserne i traktatens artikel 85, stk. 3, kan Kommissionen ved vedtagelsen af en beslutning i henhold til artikel 85, stk. 1, fastsætte det tidsrum, inden for hvilken forbudet i traktatens artikel 85, stk. 1, finder anvendelse.

I den foreliggende sag ønskede Aplix at ændre visse bestemmelser i aftalen (jf. afsnit A IV, punkt c)), medens Velcro ønskede at bringe aftalen til ophør i december 1977 (jf. afsnit A IV, punkt f)). Til trods for denne uoverensstemmelse med hensyn til, hvorvidt aftalen skulle ændres eller bringes til ophør efter artikel 7 i forordning nr. 17, har begge parter måttet overholde aftalen indtil datoen for denne beslutning, eftersom der var tale om en »gammel« aftale, der var erklæret for gyldig foreløbigt. Aftalens gyldighed blev stadfæstet af henholdsvis de franske og nederlandske domstole i 1981 og 1983 (jf. afsnit A IV, punkt b)). Kommissionen var derfor af den opfattelse, at man i den foreliggende sag, hvor begge parter var bundet af kontrakten indtil det tidspunkt, hvor denne beslutning træffes, og uagtet at de i artikel 7 i forordning nr. 17 krævede betingelser ikke foreligger opfyldt, må lade princippet om retssikkerheden gå forud for princippet om, at Kommissionens beslutning har tilbagevirkende gyldighed, i hvert fald for så vidt angår aftalens virkninger inter partes. Men Kommissionen anser sig dog ikke for beføjet til at begrænse den periode, hvorunder forbudet i artikel 85, stk. 1, finder anvendelse, dersom de i artikel 7 i forordning nr. 17 nævnte betingelser ikke er opfyldte.

V. Artikel 3, stk. 1, i forordning nr. 17/62

I henhold til artikel 3, stk. 1, i forordning nr. 17 kan Kommissionen, hvis den efter begæring eller på eget initiativ konstaterer, at der foreligger en overtrædelse af bestemmelserne i traktatens artikel 85, ved beslutning pålægge de deltagende virksomheder og sammenslutninger af virksomheder at bringe de konstaterede overtrædelser til ophør. Under henvisning til bemærkningerne under I, II, III og IV, finder Kommissionen, at de pågældende virksomheder for så vidt angår perioden efter 15. december 1977 har overtrådt traktatens artikel 85, og at den anmeldte aftale ikke kan fritages –

VEDTAGET FØLGENDE BESLUTNING:

Artikel 1

Det fastslås, at med hensyn til fællesmarkedets område, herunder navnlig Frankrig, udgør nedennævnte bestemmelser i den licensaftale, der den 14. oktober 1958 blev indgået mellem de i artikel 4 nævnte parter og suppleret ved tillægsaftaler af 17. november 1958, 29. maj 1972 og 10. december 1973, en overtrædelse af EØF-traktatens artikel 85, stk. 1, for så vidt angår perioden efter den 15. december 1977:

1. artikel 1 (eneret),

2. artikel 2 og 8 (eksportforbud),

3. artikel 19 (forlængelse af aftalens konkurrencebegrænsende klausuler ud over gyldighedsperioden for originalpatenterne, dvs. patent nr. 1 064 360, 1 182 436 og 1 188 714),

4. artikel 6, tredje punktum (eksklusiv købsforpligtelse),

5. artikel 6, fjerde punktum (forbud mod produktion uden for licensområdet),

6. artikel 12 (konkurrenceforbud),

7. artikel 9 (forpligtelse til at overdrage forbedringspatenter, udtaget i Forbundsrepublikken Tyskland, Det forenede Kongerige og Nederlandene).

Artikel 2

EØF-traktatens artikel 85, stk. 3, finder ikke anvendelse.

Artikel 3

De i artikel 4 i nævnte virksomheder bringer omgående de i artikel 1 omhandlede overtrædelser til ophør.

Artikel 4

Denne beslutning er rettet til følgende virksomheder:

1. Velcro SA,
3, rue Cesar-Soulie,
CH-1260 Nyon.

2. Aplix SA,
75 bis, avenue Marceau,
F-75116 Paris.

Udfærdiget i Bruxelles, den 12. juli 1985.

På Kommissionens vegne
Peter SUTHERLAND
Medlem af Kommissionen